

Методичні рекомендації з оптимізації навчальних програм з хімії для їх виконання.

1 квітня 2022 року, Міністр освіти і науки Сергій Шкарлет підписав наказ про затвердження [Методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року](#), розроблені командою МОН разом із керівниками департаментів (управлінь) освіти і науки обласних військових адміністрацій.

Структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня, занять, відпочинку між ними, форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти у межах часу, передбаченого освітньою програмою, відповідно до обсягу навчального навантаження, встановленого відповідним навчальним планом, та з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, особливостей регіону тощо (пункт 4, [стаття 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту»](#)).

У межах автономії рекомендовано закладам загальної середньої освіти:

- самостійно визначити день завершення освітнього процесу в 2021/2022 навчальному році;
- забезпечити виконання освітніх та навчальних програм, навчального плану *через ущільнення навчального матеріалу, організацію самостійної навчальної діяльності учнів, додаткові консультації із використанням технологій дистанційного навчання.*

Користуючись педагогічною автономією, кожен учитель може провести «ревізію» навчальної програми та визначити теми, що достатньо легко засвоюються учнями, і такі, що потребуватимуть додаткових зусиль. При цьому варто виділити теми, без яких неможливе розуміння змісту предмета в наступних класах та, відповідно, перерозподілити години.

Практичну частину навчальних програм (експериментальні, практичні, лабораторні роботи тощо) можна розділити на дві частини:

- віртуальну (маючи відповідний контент, учитель може проводити з учнями онлайн-заняття або давати як самостійну роботу вдома);
- домашню (у такому випадку можна використовувати підручні матеріали, що є в кожної дитини вдома, учителеві ж важливо створити для учнів чіткі алгоритми з обов'язковими настановами з безпеки життєдіяльності).

Така «ревізія» допоможе також визначитися з можливістю проведення інтегрованих уроків. Це сприятиме формуванню в учнів бачення цілісної картини світу.

Під час навчання важливо врахувати проведену «ревізію» при плануванні занять у синхронному та асинхронному режимах. При цьому синхронний режим (онлайн-заняття) доцільно використати для консультацій, обговорень найбільш складних питань, проведення віртуальних експериментів, лабораторних, практичних робіт.

Застосування технології «перевернутий урок» буде корисним для опанування учнями навчального матеріалу в асинхронному режимі. Для посилення формування стійкого інтересу учнів до природничих наук, навичок розв'язування проблем, застосовуючи отримані знання в реальному житті, учням можна запропонувати завдання творчого, дослідницького характеру. Ця робота може бути організована в рамках самостійної дослідницької та проєктної діяльності з онлайн-обговоренням результатів.

Особливого значення наразі набуває робота з формування навичок критичного мислення в учнів. Для цього можна використовувати технологію розвінчування міфів, фейків.

Залучення до домашніх експериментів, лабораторних, практичних та творчих робіт, проєктів батьків учнів та інших членів родини (ступінь залученості варто визначити заздалегідь) сприятимуть у цей непростий час згуртованості та зниженню психологічного напруження всіх залучених.

Щодо тривалості та завершення навчального року, слід відмітити, що в першу чергу необхідно *звернути увагу на психологічну підтримку дітей, у тому числі після завершення навчального року*. Відповідні матеріали розміщено на

сайтах Міністерства освіти і науки України та Інституту модернізації змісту освіти за посиланнями:

-

<https://mon.gov.ua/ua/news/mon-zapuskaye-informacijnukampaniyu-pro-teyak-zaspo-koyiti-ditej-pid-chas-vijni> - інформаційні матеріали «Психологічна турбота про дітей під час військових дій»;

- <https://mon.gov.ua/ua/vseukrayinskij-rozklad> - Всеукраїнський розклад (психологічні хвилинки);

- <https://poruch.me/> - проєкт психологічної підтримки «ПОРУЧ» (групи психологічної підтримки для підлітків, для батьків, для психологів) - спільний проєкт Міністерства освіти і науки України, Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), Українського інституту когнітивно-поведінкової терапії та ГО «ВГЦ «Волонтер»;

- <https://imzo.gov.ua/psyholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichnarobota> - матеріали для використання в роботі, записи вебінарів, «Гаряча лінія», контакти психологів тощо.

Крім того, розроблено відповідні матеріали, а також працює Телеграм-канал «Підтримай дитину», заснований педагогами та дитячими психологами, які продовжують створювати прості рекомендації, як підтримати дітей у складні часи, а також поради для вчителів.

Щодо підсумкового оцінювання.

- Оцінювання, зокрема підсумкове, результатів навчання здобувачів освіти може здійснюватись, за потреби, з використанням технологій дистанційного навчання (розділ III *Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти*, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08 вересня 2020 року № 1115, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28 вересня 2020 р. за №941/35224).
- Оцінювання, зокрема підсумкове, результатів навчання здобувачів освіти може здійснюватись, за потреби, з використанням технологій дистанційного навчання (розділ III *Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти*, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки

України від 08 вересня 2020 року № 1115, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28 вересня 2020 р. за №941/35224).

- Відповідно до нормативно-правових актів семестрова і річна оцінки можуть підлягати коригуванню (пункт 3.2 Інструкції з ведення класного журналу 5-11(12) класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 03.06.2008 № 496; пункти 9-10 Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 14.07.2015 № 762 (зі змінами), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30 липня 2015 р. за № 924/27369).
- Якщо учневі не вдалося підвищити результати, запис у журналі в колонці “Скоригована” не робиться ([пункт 3.2 Інструкції з ведення класного журналу 5-11\(12\) класів загальноосвітніх навчальних закладів](#)).

Семестрове та річне оцінювання

Семестрове оцінювання за II семестр, у залежності від ситуації, може здійснюватися за результатами: тематичного оцінювання; поточного оцінювання, отриманого учнями під час очного, змішаного і дистанційного навчання; підсумкового оцінювання за II семестр, що може здійснюватися у вигляді *письмової контрольної роботи, онлайн тестування, діагностичної роботи, усної співбесіди* тощо.

Річне оцінювання МОН рекомендує здійснювати на підставі семестрових або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов’язково має бути середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри, під час її виставлення мають враховуватися динаміка особистих результатів навчання учня з відповідного предмета та вміння застосовувати набуті знання.

ЯК ЗДІЙСНЮВАТИ ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВ, ЯКІ БУЛИ ПЕРЕМІЩЕНІ ДО ІНШИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ АБО ЗА ЇЇ МЕЖІ

Семестрове оцінювання

- При здійсненні оцінювання за II семестр МОН рекомендує зараховувати всі оцінки, які отримав учень упродовж цього семестру незалежно від місця навчання. Тобто це можуть бути оцінки:

- у закладі, де учень навчався до російського вторгнення;
- у закладі, де учень навчається зараз за місцем тимчасового перебування;
- у будь-якій іншій школі, яка здійснює очне, змішане чи дистанційне навчання або екстернат.

Звертаємо увагу учнів, батьків, педагогічних працівників, що оцінки можна зараховувати з будь-якого закладу загальної середньої освіти: як державного, так і приватного, як з закладу освіти, що знаходиться в Україні, так і з закладу, що знаходиться за її межами.

Заклади освіти, зокрема закордонні, у яких тимчасово навчались учні, можуть видавати інформаційні довідки про період навчання із зазначенням переліку предметів, окремих тем та результатів оцінювання.

За рішенням педагогічної ради закладу, затвердженим відповідним наказом, оцінювання за II семестр учнів 5-8 та 10 класів в окремих випадках може здійснюватись не за 12-бальною шкалою, а в форматі «зараховано»/«не зараховано».

Йдеться про такі випадки:

1. відсутність результатів оцінювання з об'єктивних причин, зокрема відсутність в учнів із певних обставин можливості долучитися до навчання під керівництвом педагогів;
2. у разі проведення понад 50% уроків з певного предмета у дистанційному форматі;
1. під час оцінювання предметів варіативної складової.

Річне оцінювання

За відсутності в учнів з числа тимчасово переміщених осіб та з тимчасово окупованих територій задокументованих результатів оцінювання за I семестр річне оцінювання може здійснюватися за результатами II семестру.

За відсутності в учнів результатів підсумкового оцінювання за II семестр річне оцінювання може здійснюватися за результатами I семестру з урахуванням поточного оцінювання в II семестрі.

Також для проведення семестрового та річного оцінювання здобувач освіти може надати інформацію з електронного журналу та щоденника, зокрема електронного, за попереднім місцем навчання.

Якщо відсутні результати річного оцінювання – після завершення навчання за освітньою програмою закладу освіти учень має право до початку нового навчального року пройти річне оцінювання [1].

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ОКУПАЦІЇ ТА БОЙОВИХ ДІЙ

Головне зараз – це збереження життя дітей, тому нічого критичного не відбудеться, якщо дитина пройде підсумкове оцінювання на кілька місяців пізніше або залишиться на ще один рік.

Беручи до уваги складність підготовки вчителів до навчальних занять та труднощі, що виникають в учасників освітнього процесу під час воєнного стану (одночасний вихід у інтернет-мережу, повідомлення щодо повітряної тривоги, перебої зі світлом тощо), рекомендуємо розробити інформаційні картки до уроків хімії, які б дали можливість опанувати навчальний матеріал в обох режимах навчання.

Пропоную до них включити наступні складові:

- ✓ *очікувані результати,*
- ✓ *вивчення нового матеріалу* (відеоуроки або відеороз'яснення теоретичного матеріалу – можна використовувати платформу Всеукраїнської школи онлайн, YouTube-канал Міністерства освіти і науки України; учительські презентації; відеодосліди – можна використовувати розміщені на YouTube-каналах після попереднього опрацювання їх учителем; зміст параграфу підручника з хімії тощо),
- ✓ *первинне засвоєння знань* (складання структурно-логічної схеми, листа опорного сигналу, конспекту уроку тощо),
- ✓ *вторинне засвоєння знань* (виконання тренувальних вправ різного формату за темою уроку),
- ✓ *саморефлексія.*

Електронні версії підручників з хімії різних авторських колективів можна знайти на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» у вкладці

«Підручники» - «Електронні версії підручників» (<https://cutt.ly/bDURYfa>), структурно-логічні схеми та збірники тестових завдань – на сайті Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти у вкладці «Мобільна сторінка методиста» - «Учителю хімії» (<https://cutt.ly/fDPFLir> та <https://cutt.ly/SDPGyJc>).

Для проведення демонстраційних дослідів, практичних та лабораторних робіт можна скористатися інтернет-підтримкою :

- до підручника «Хімія» авт. О.В. Григоровича. За допомогою QR-кодів, розміщених поряд з кожною лабораторною та практичною роботою, можна переглянути відеодосліди та виконати відповідні завдання;
- <http://interactive.ranok.com.ua/> Інтерактивна школа видавництва “Ранок”;
- окремі досліди можна переглянути на YouTube-каналі «Досліди з хімії для зручного навчання» (<https://cutt.ly/qDPJtnj>) [2].

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року URL:

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-okremih-pitan-zavershennya-20212022-navchalnogo-roku>

2. Рекомендації для вчителів хімії щодо проведення навчальних занять. URL:

https://znayshov.com/News/Details/rekomendatsii_dlia_vchyteliv_khimii_shchodo_provedennia_navchalnykh_zaniat

методист методичного відділу

Світлана ДЕХТЯРЕНКО